

1934 İZMİR TEDRİSAT MÜFETTİŞLERİ KONGRESİ: GÖRÜŞLER, SORUNLAR VE ÖNERİLER

THE CONGRESS OF İZMİR EDUCATIONAL INSPECTORS IN 1934: VIEWS, PROBLEMS AND RECOMMENDATIONS

Mithat AYDIN* - Murat TEKİROĞLU**

Özet

Bu çalışma, 1934 yılında İzmir’de yapılan Tedrisat Müfettişleri Kongresi’ni değerlendirmeye çalışmaktadır. Bu çerçevede, 1934’ün Cumhuriyet Türkiye’sindeki eğitim durumu, içinde bulunan eğitim sorunları ve çözüm önerileri, hedef ve beklentiler ortaya konulmuştur. Kongrede ele alınan konulara bakıldığında ise, köylerin kalkınması, okul, derslik, öğretmen, araç-gereç eksikliği, okul müzeciliğinin hayata geçirilmesi, eğitiminde radyo ve gazete gibi kitle iletişim araçlarına önem verilmesi, azınlık okullarında Türkçe ve Türk kültürünün öğretimi, eğitimin millî, medenî ve meslekî gayeleri, çocuğun kişilik gelişimi açısından eğitimin önemi, Terbiye Danışma Heyetleri’nin kurulması gibi konuların etraflıca tartışıldığı görülmüştür. Bu çerçevede, kongre üyeleri ele aldıkları hususları yer geldikçe gelişmiş ülkelerle karşılaştırma yoluna gitmişlerdir. Bu noktada geçmişin statik, üretmeyen, çağının ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak eğitim düzeni eleştirilirken, Türk eğitim sisteminin uygar dünyada bulunması gereken yer tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Teftiş, İzmir, Tedrisat Müfettişleri Kongresi.

Abstract

This study is working to evaluate The Congress of Educational Inspectors conducted in 1934 in İzmir. In this context, the goals and the expectations, educational issues in the current, solutions, the state of education in the Republic of Turkey have been demonstrated. When we look at the topics discussed at the congress; the subjects like the development of the village, school, classroom, teacher, equipment, the importance of the mass media like radio and newspapers in the education, teaching of Turkish and Turkish culture in the minority schools, the national, civic and professional purposes of the training, the importance of education in terms of the child’s personality development, the establishment of Education Information Committee has been shown to be discussed in detail. At this point; while the education scheme of the past that is to be far from meeting the needs of the age, no producing, the static was being criticized; the necessary place to be founded of the Turkish Education System should be in the civilized world was criticized.

Key words: Education, Institution, İzmir, The Congress of Educational Inspectors.

A-Giriş

Eğitim toplumların gelişmesi yönünde önemli bir dinamiktir. Ülkelerin geleceğinin şekillenmesinde önemli bir role sahip olan eğitim, çağın ve toplumsal gereksinimin bir sonucu olarak sürekli bir değişim içerisinde. Meydana gelen değişimler, sistemleri yapısal olarak etkilemekte, bu ise yeni durumlara ayak uydurabilmekte denetim mekanizmasını işletmeyi gerekli kılmaktadır. Bu anlamda değerlendirildiğinde teftişin tanımını ifade etmek gerekmektedir.

* Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Kınıklı Yerleşkesi/DENİZLİ

** Doktora Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Kınıklı Yerleşkesi/DENİZLİ

Teftiş, kamu sektöründe ya da tüzel kişiliği bulunan kurumlarda yapılmakta olan işlerin, mevcut mevzuata (kanun, tüzük, yönetmelik, genelge ve emirlere) uygun olarak yapılıp yapılmadığının, yetkili kimseler tarafından denetlenmesi ve gözetilmesi sürecidir¹. Teftiş, yapılan çalışmalarını denetlemek ve değerlendirmek, daha verimli hale getirilmesini sağlamak için ilgililere önerilerde bulunmak, kurumlardaki personele çalışmalarında ve yetişmelerinde rehberlik yolu ile yardımda bulunmak gibi geniş bir hizmet alanıdır². Teftişin temel amacı, örgüt amaçlarının gerçekleştirilme derecesini izlemek ve sonuca ulaşabilmek için gerekli tedbirleri almaktır. Bir başka deyişle, “*eğitimde teftiş, eğitim ve öğretimin amaçlarına uygun yöntemleri bulmak ve ürünün nitelik ve nicelik bakımından geliştirilmesini sağlamak amacını güder*”³.

Teftiş çok yönlü karmaşık bir süreç olup, tüm kurum personelinin ortak bir ürünü, görevi ve sorumluluğudur. Bu bakımdan toplumsal gereksinmelerin karşılanması noktasında yönetici, öğretmen, diğer personel ve müfettişlerin birlikte çalışmaları, işbirliği yapmaları ve birbirlerine yardım etmeleri zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu ise eğitimde süreli bir ilerleme ve gelişmeyi sağlamak için teftiş hizmetlerinin gerekliliğini ve önemini artırmaktadır⁴.

1- Cumhuriyet Öncesi Eğitim ve Teftiş

Türk Eğitim tarihine bakıldığında, Osmanlı eğitim sisteminde teftiş hizmetlerinin ne zaman başladığı ve bu göreve atamalar için hangi unvanların kullanıldığı konusunda ayrıntılı bilgiye rastlanılmamıştır⁵. Bazı verilere göre Türk eğitim sisteminde teftiş hizmetlerinin Tanzimat Dönemi’nde başladığı tahmin edilmektedir. 1846 yılında Maarif-i Umumiye’nin gösterdiği gerekçeye dayanarak Esat Efendi başkanlığında Mekâtib-i Umumiye Nezareti kurulmuştur. Bu nezaret, icra organı durumunda olup, yetki sahası sıbyan ve rüşdiye okulları ile sınırlandırılmıştır. Bu nedenle ona, merkezî maarif teşkilatının kuruluşuna doğru atılmış önemli bir adım gözüyle bakılmıştır⁶.

İlk kez 1846 tarihli “Sıbyan Mekatibi Hocaları Efendilere İta Olunacak Talimat” adlı bir yönetmelikle “Mekâtib-i Muin» olarak ilkokullar müfettişliğinden söz edilmiştir. Bu dönemde teftiş hizmetlerinin «İl Eğitim Kurulları’nın üyeleri tarafından yürütüldüğü görülmektedir⁷. 1862 yılına kadar teftiş amacıyla görevlendirilen elemanların, öğretmenlere meslekî yardımda bulunmaları amaçlanmıştır⁸. Bu tarihten itibaren okullaşma oranının artması sonucunda

¹ Şevket Türkyılmaz, *Teftiş Tekniği*, Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü, Teksir, Ankara, 1966, s.4.

² Kamil Su, *Türk Eğitiminde Teftişin Yeri ve Önemi*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1974, s.36.

³ Rasim Altıntaş, *Liselerde Kurum Teftişi*, A.Ü. Eğitim Fakültesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1980, s.14.

⁴ McKean. R. & Miles H.H. *The Supervisor, Prentice Hall of India*, New Delhi, 1964, s.7.

⁵ Haydar Taymaz, *Teftiş (Kavramlar, İlkeler, Yöntemler)*, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:113, Ankara, 1982, s. 12.

⁶ Bayram Kodaman, *Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi*, İstanbul, 1980, s. 36-37.

⁷ Mustafa Aydın, *Çağdaş Eğitim Denetimi*, Ankara, 1986, s.137

⁸ MEB, *Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Raporu*, Ankara, 1973, s. 1.

teftiş esasları belirlenmiş ve ilk defa, teftiş ve müfettiş kavramları kullanılmaya başlanmıştır⁹.

Teftişin bir yönetim süreci olduğu gerçeğine, 1869 yılında hazırlanan, Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nde rastlanılmıştır. Maarif-i Umumiye Nizamnamesi için yazılan Meclis-i Hass-ı Vükela Mazbatasında (Bakanlar Kurulu Toplantı Tutanağı) halkı tahsil-i maarife zorlayacak bir kaidenin ve okulları sürekli denetim altında tutacak teftiş heyetinin yokluğunun önemli sakıncalar doğurduğu belirtilmiştir¹⁰. Diğer taraftan bugünkü merkez teşkilatlanmasının temeli 1879 yılında atılmıştır. Bu dönemde teftiş yönetsel bir nitelik taşımıştır. Uygulamada öğretmenlerin, yönetimce denetlenmeleri gereken personel olarak algılandığı görülmüştür¹¹.

İkinci Meşrutiyet'in ilan edilmesi ile birlikte teftiş konusu da gündeme gelen önemli konulardan biri olmuştur. Bu dönemde teftişin genel amacı azınlık okullarının eğitim ve öğretim faaliyetlerini devlet adına denetlemek idi. Bu durum azınlık okullarının amaçlarına ters düşüyordu. Zira azınlık okullarının yöneticileri teftiş konusunda olumsuz davranışlar sergiliyorlardı¹².

İkinci Meşrutiyet'in ilanını takip eden yıllarda devlet yönetiminde meşrutiyet anlayışına uygun değişikliklere gidilmiştir. Eğitim sistemini geliştirmek üzere öğretim programları değiştirilmiş, öğretmen yetiştirme sorunu ele alınmış ve bu amaçla kanun, tüzük ve yönetmelikler hazırlanmıştır¹³. İlköğretim müfettişlerinin görev ve yetkilerini belirleyen ilk yönetmelik 1910 yılında yürürlüğe konulan "Mekatib-i İbtidaiye Müfettişlerinin Vezâifine Müteallik Talimat"tır¹⁴. Ancak, müfettişliğin ciddi bir teftiş müessesesi haline getirilmesi, vilayetlerde, müstakil sancaklarda, il ve ilçelerde teşkilatlandırılması 1914 yılında yayınlanan "Tedrisat-ı İptidaiye Müfettişlerinin Vezâifine Dair Talimatname" ile olmuştur¹⁵.

2. Cumhuriyetin İlk 10 yılında Eğitim ve Teftiş

Cumhuriyet döneminde eğitimin başlıca amacı; her düzeydeki okullarda öğrencilere cumhuriyetçi ve demokratik bir siyasi eğitim vermek olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında yayımlanan genelgede "okullar Cumhuriyet esaslarına sadık kalmayı telkine mecburdur (12 Aralık 1923)" ve "çocuklarımız kalplerinde ve ruhlarında Cumhuriyet için fedakâr olmak mefkûresini taşımalıdır (8 Eylül 1924)" ifadeleri yer almıştır. 1931 yılında yayımlanan bir başka genelgede ise; "her dersin amacı, öğrencileri millî hayata intibak ettirmek ve onları Türk milletine ve Türkiye Cumhuriyeti'ne azami derecede bağlı ve azami derecede faydalı birer vatandaş haline getirmektir"¹⁶ denilerek eğitimin amacı açıklanmıştır.

⁹ Emin Sağlamer, *Eğitimde Teftiş ve Teknikleri*, Ankara, 1985, s.3-4.

¹⁰ Su, *a.g.e.*, s. 3-4.

¹¹ Battal Aslan, *Eğitim Yönetimi*, Ankara, 1990, s. 178.

¹² M. Hidayet Vahapoğlu, *Osmanlıdan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okullar*, Ankara, 1990, s. 17.

¹³ Taymaz, *a.g.e.*, s. 13.

¹⁴ Aydın, *a.g.e.*, s. 144.

¹⁵ Halil Aytekin, *İttihat ve Terakki Dönemi Eğitim Yönetimi*, Ankara, 1991, s.40-41.

¹⁶ Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1982'ye)*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları,

Cumhuriyet döneminde öğretim programında yapılan ilk düzenlemeler 1924'te Vasıf (Çınar) Bey'in Eğitim Bakanlığı sırasında yapılmıştır. Değişiklikler pedagojik ve ideolojik yönde gerçekleşmiştir. Osmanlı ideolojisine bağlı görüşlerden ayıklanan öğretim programına, Cumhuriyet ideolojisine uygun görüşler koyulmuştur. Öğrencilerin seviyelerine göre ders programları hazırlanmış ve Cumhuriyetçi yurttaşın yetiştirilmesine yönelik değişiklikler yapılmıştır¹⁷.

Bu dönemde eğitimden amaçlanan "uluslaştırmak"tır. Cumhuriyet ve ulus devletin siyasi ve sosyal projesi uluslaştırmaya yönelirken, "millî terbiye" özellikle otuzlu yıllardan itibaren söz konusu projenin pedagojik meşruiyet zeminini oluşturacaktır. Diğer bir ifadeyle eğitimin başat hedefi olan "yurttaşlar topluluğu" oluşturma projesinin pedagojik düsturu "millilik"tir. 1936 tarihli İlkokul Programı bunu iyi bir şekilde yansıtmıştır: "*İlkokul, çocuklara millî kültürü aşılama mecburiyetindedir. İlkokulun, içinde yetişen bütün vatandaşları aynı millî ülkülere, aynı millî gayelere bağlamak için lazım gelen bütün bilgiler, itiyatları, alâkaları, ülküleri, hizmet arzusunu en verimli şekilde kendilerine vermesi ve telkin etmesi en önemli ödevidir. Millet, hayatı ve istikbali için zaruri gördüğü bütün kıymetleri ve ülküleri vatandaşlarına aşılama her şeyden önce ilkokuldan bekler*"¹⁸. Bu bakımdan Cumhuriyet yöneticileri yurttaşlık eğitimine büyük önem vermiştir. Çünkü yurttaşlıkla ilintili olan kimlik, cumhuriyetçilerin arzu ettiği "ulus" kimliğidir¹⁹.

Öğretimin birleştirilmesiyle hedeflenen şey, ulusun bütünlüğünü bozmaya yönelik faaliyetleri ortadan kaldırmaktır. Çünkü, farklı okullardan çıkan insanlar, farklı bir kimliğe sahip oluyordu. Osmanlı deneyiminde bu acı tecrübeyi yaşamış olan Türkler, bu hatayı tekrar etmek istemiyorlardı. Bu konuyu Atatürk 1924 yılında yaptığı bir konuşmada dile getirmiş ve "*İmparatorluk hududu dâhilinde de her millet kendi lisanı ve dinini talim ederdi. Fakat bu mektepler ihanet projelerine hizmet ettiler*" diyerek eğitimin bir merkezden yapılmasının gerekliliğine işaret etmiştir²⁰.

Yeni okullar ya da yeni eğitim ve bunun arkasındaki pozitivist düşünce, başta sanayileşme yoluyla ekonomik kalkınma olmak üzere, düzen içinde ilerleme biçiminde gelişecek süreç sonunda çağdaş-uygar dünyaya katılma ya da bunu aşma gibi bir temel hedef üzerine kurulmuş ve benimsenmişti. Dolayısıyla bu anlamda pozitivistimin, Cumhuriyet'in en azından kuruluş aşamasında en önemli dayanaklarından birini oluşturduğu söylenebilir²¹.

No:114, Ankara, 1982, s. 206-207.

¹⁷ Füsün Üstel, "*Makbul Vatandaş'ın Peşinde; II: Meşrutiyet'ten Bugüne Vatandaşlık Eğitimi*", İstanbul, 2004, s.129.

¹⁸ Üstel, *a.g.e.*, s. 138.

¹⁹ Derek Heater, *Yurttaşlığın Kısa Tarihi*, Çev: Meral Delikara, Ankara, 2007, s.11.

²⁰ Taha Parla, *Türkiye'de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları (Kemalist Tek-Parti İdeolojisi ve CHP'nin Altı OK'u)*, Cilt:3, İletişim Yayınları, İstanbul, 1995, s.283.

²¹ Muhsin Yılmaz, *Sistemci Yaklaşımın Felsefe ve Eğitim Görüşleri Açısından Türk Eğitim Sisteminin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1997, s. 163-164.

Cumhuriyet döneminde teftiş ve denetimle ilgili olarak yapılan ilk çalışma, 1923 yılında yürürlüğe konulan “İlköğretim Müfettişlerinin Görevlerine İlişkin Yönetmelik”tir. Müfettişlerin seçilmesine ilişkin ilk belge ise, 1927 tarihli «İlk Tedrisat Müfettişleri Talimatnamesi» sayılabilir. Talimatnameye göre ilköğretim denetçisi olabilmek için, ilköğretmen okulu mezunu ve 24-45 yaşları arasında olmak, ilkokullarda beş yıl öğretmenlik yapmış olmak gerekiyordu. İlk öğretmen okulu müdür yardımcıları ile eğitim dersi öğretmenleri, isterlerse denetçi olabiliyorlardı. Denetçi seçme ve atama işlerini, Milli Eğitim müdürleri veya maarif emirleri doğrudan yapabiliyorlardı. «İlk Tedrisat Müfettişliğine Talip Olanların Seçilmesi Tarzları Hakkında Talimatname»ye göre, 25 yaşını bitirmiş olan ilköğretmen okulu müdür ve öğretmenleri ile en az iki yıl öğretmenlik yapmış «orta muallim mektebi» mezunları sınavsız olarak denetçi olabiliyorlardı²².

1929 yılında yayınlanan “İlk Tedrisat Müfettişleri Rehberi”nde ilköğretim denetçilerinde bulunması gereken kişisel ve mesleki özellikler sıralanmış, bu çerçevede bir meslekte başarının sevgi, özel yetenek ve kuramsal-uygulamalı hazırlık ile iyi öğretmenlik vasıflarına bağlı olduğu belirtilmiştir. 1938’de çıkarılan bir yasa ile ilköğretim denetçisi olabilmek için Gazi Terbiye Enstitüsü veya yabancı ülkelerdeki dengi bir okuldan mezun olmak koşulu getirilmiş, denetçiler Bakanlıkça atanmaya başlanmıştır²³.

Halen yürürlükte olan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği 27 Ekim 1990 tarih ve 20678 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan yönetmeliktir. Bu yönetmelikle illerin müfettiş ihtiyacının nasıl belirleneceği, müfettiş yardımcılığına müracaat edeceklerde aranacak şartlar, adayların seçimi ve sınav şekilleri, müfettiş yardımcılığına atama, yetiştirme, istihdam ve görev yerleri, yer değiştirme esasları, görevden alınma şekilleri belirlenmiştir.

B-1934 İzmir Tedrisat Müfettişleri Kongresi ve Ele Alınan Konuların Analizi

2 Eylül 1934 tarihinde İzmir’de gerçekleşen kongre bölgesel nitelikli bir kongredir. Kongreye İzmir, Manisa, Muğla, Denizli, Balıkesir, Aydın illerinden katılım söz konusudur. Toplantıya elliye yakın eğitimci katılmıştır. Kongrede Maarif Vekâleti’nin 1926 yılında basılan ‘İlk Mektepler Müfredat Programı’ ile 1929 yılında çıkarılan ‘İlk Mektepler Talimnamesi’ gibi mevzuat hükümler ele alınmış ve eksiklikler tespit edilmeye çalışılmıştır²⁴.

Kongrenin açılış konuşmasını dönemin İzmir Valisi Kâzım Paşa yapmıştır. Kâzım Paşa konuşmasında köycülük politikaları üzerinde durmuştur. Köylerin kalkınmasını, bunun için de köylülerin çiftçilik, ziraat, hayvancılık konusunda bilgilendirilmesini, ele alınması gereken esas konular olarak görmüştür. Bu bakımdan eğitim programlarında köylülerin yetişmesi adına bir takım kursların düzenlenmesi elzem görülmüştür. Köylerin kalkınması, köylülerin daha nitelikli

²² Hüseyin Başar, *Eğitim Denetçisi, Rollerini-Yeterlikleri-Seçilmesi-Yetiştirilmesi*, Ankara, 1993, s. 76.

²³ Başar, a.g.e., s.77.

²⁴ Anadolu Gazetesi, 2 Eylül 1934, İzmir, s.1.

ürün üreterek zenginleşebilmesi bu sayede mümkün görülmüştür²⁵. Vali Kâzım Paşa'nın konuşmaları incelendiğinde, özellikle 1930'lu yılların eğitim politikalarında köylerin kalkınmasına yönelik görüşlerin ön plana çıktığı ve bu doğrultuda uygulamaların planlandığı anlaşılmaktadır.

İzmir Valisi Kâzım Paşa'dan sonra ilk tedrisat müfettişlerinden Rauf Bey söz almıştır. Rauf Bey'e göre çocuğun gelişimi dikkate alınarak eğitim süreci ve eğitim programları hazırlanmalıdır. Bu bakımdan eğitimde çocuklar için önemli olan kritik dönemler²⁶ olup yaş gruplarının dikkate alınması gerekmektedir. Rauf Bey, değerlendirmesinde eğitimde yaş gruplarının dikkate alınmamasının problem oluşturacağını ileri sürmüştür²⁷. Rauf Bey'in tezinin içeriğine bakıldığında dönemin eğitim politikaları içerisinde pedagojik anlamda eğitim psikolojisi üzerinde durulmuş ve eğitim ve öğretim hedeflerinin gerçekleşmesinde yaş gruplarının önemine işaret edilmiştir.

İstanbul ilk tedrisat müfettişlerinden Mansur Tekin Bey'in tezi ise ilgi çekici konuları içermektedir: Cihan harbinden sonra dünyada dengeler değişmiştir. Dünyada hızlı bir şekilde gelişim ve ilerleme vardır. Bu gelişim ve ilerlemeye ayak uydurmak oldukça zordur. Bunu gerçekleştirebilmek için topyekûn halkın yeniden terbiye (eğitim sürecinden geçmek anlamında kullanılmış) edilmesi gerekmektedir. Ona göre bu, siyasî, iktisadî ve millî nedenlerden dolayı gerçekleşmelidir. Bunun için de Mansur Tekin Bey, harsî (kültürel), medenî ve meslekî gayelerden bahsetmiştir²⁸. Mansur Tekin Bey harsî gayeyi şöyle açıklamıştır: *“Türk halkının milliyet ve insaniyet mefhumlarını teşkil eden manevi kıymetler ve bunların tekâmülleri, hakikatleri hakkında halka fikirler vermek ve daima yaşamakta oldukları manevî hayatın şuurunu kazandırmak ehemmiyetlidir.”*

Mansur Bey, meslekî gaye olarak halkın her anlamda gelişmesini ve ilerlemesini şart görmüştür. Ona göre, bilim sanat, ticaret, ziraat gibi alanlarda gelişmiş ülkeler örnek alınmalıdır. Avrupa tekniği ile birlikte sürekli yenilenme hedeflenmeli ve bu da eğitim sisteminde işlenmelidir. Bunların uygulamadaki kontrolü ise öğretmenler ve diğer yöneticiler tarafından yapılmalıdır²⁹.

Mansur Tekin Bey, özellikle ileri sürdüğü fikirleri desteklemek amacıyla başta Avrupa ülkeleri olmak üzere gelişmiş ülkelerdeki uygulamaları bizdeki eğitim sistemiyle karşılaştırmış ve eğitimin bu doğrultuda yapılması gerektiğini savunmuştur. Vermiş olduğu bazı örnekler şu şekilde sıralanabilir:

1-Danimarka'nın eğitim politikasında millî şuur çerçevesinde Danimarkalı insan yetiştirme politikası mevcuttur.

²⁵ Anadolu Gazetesi, 3 Eylül 1934, İzmir, s.1,4.

²⁶ Kritik Dönem, istendik davranışların kazanılmasını gerektiren, kazanılmadığında telafisi çok zor olan ya da mümkün olmayan gelişim dönemidir.

²⁷ Anadolu Gazetesi, 4 Eylül 1934, İzmir, s.1, 4, 6.

²⁸ Anadolu Gazetesi, 5 Eylül 1934, İzmir, s.4, 5.

²⁹ Anadolu Gazetesi, 7 Eylül 1934, İzmir, s.4.

- 2-Danimarka’da eğitim sisteminde küçük bölgesel okullar vardır. Bu okulların her birinin görevi farklıdır. Bunlara Halk Orta Mektepleri, Halk Ziraat Mektepleri, Küçük Çiftçi Mektepleri, Ev İdaresi Mektepleri gibi okullar örnek gösterilebilir. Bu okullarda günde 7-8 saat çalışılmaktadır. Yapılan çalışmalar arasında spor, jimnastik, müzik gibi etkinlikler de mevcuttur.
- 3-Rusya’da ise özellikle halkın terbiye edilmesinde Radyo’nun kullanılması çok önemlidir. Bunun yanında Duvar (Duvar)³⁰ ve köy gazeteleri de halkın eğitiminde önemli rol oynamaktadır. Aynı uygulamaların bizim ülkemizde de yapılması gerekir.
- 4-Amerika’da akşam kursları ve akşam okulları tedrisat işlerinde oldukça etkilidir. Aynı kursların Türkiye’de de açılması gerekmektedir. Bunun yanında hiç okuma yazma bilmeyenlere yönelik gezici kılavuzlar vardır. Bunların görevi gittikleri yerlerde halka rehberlik yapmaktır. Ayrıca yaşlı halkın eğitimi de ihmal edilmemiş, bunların kaldıkları yerlerde eğitim almalarına yönelik çalışmalar yapılmıştır³¹.

Türkiye’de halk terbiyesini olumlu sonuçlandırabilmek için, Türkiye’nin tam olarak tanınması gerekmektedir. Yapılan araştırmalara göre Türkiye’de o dönemde 12 milyon köylü, 40 bin köy mevcuttur. Bu köylerin 37 bininde ise okul, posta, dükkân vs. yoktur. Halkın ancak % 2’i okuma-yazma bilmektedir. Tarım ve hayvancılık düzgün yapılmamaktadır. Buna rağmen Kasabalar nispeten daha iyi durumdadır. Fakat buralarda da aynı sorunlar mevcuttur. Bunun nedeni ise *“kuvvetini dinden alan (otokratik) hükümetin uzun zaman tahsil yerine halka yalnız bu dünya hayatında bir işe yaramayacak medrese eğitimini ve kültürünü dayatılmasıdır.”*

Meşrutiyet, karakterini bulamamış bir inkılâptir. Mevcut yenilikler tabana yayılamamış ve sonuç itibarıyla hüsrarla sonuçlanmıştır. Fakat Cumhuriyet dönemine bir hazırlık safhası oluşturmuştur. Halkın terbiyesinde Cumhuriyet’le birlikte bir atılım başlamıştır. Açılan millet mekteplerinde 2 milyona yakın insan eğitim görmüş ve 1.500 halk okuma salonu açılmıştır. Mansur Tekin Bey 1930-1935 yılları arasında köy okullarının durumu hakkında ise şunları söylemiştir: Cumhuriyet’in kurulduğu sırada öğretmen sayısı, 1.081’i kadın, 9.021’i erkek olmak üzere 10.102 idi. Bunlardan öğretmenlik eğitimi almış olanların sayısı 378’i kadın, 2.356’sı erkek olmak üzere 2.734’tür. Geriye kalan 7.368 öğretmenden 1.357’si ilköğretim mezunu, 711’i doğrudan medreseden ayrılmış, 152’si muntazam bir tahsil görmemiş, 2.107’si ise hiçbir öğretmenlik ehliyeti taşımayan kişilerdi³².

³⁰ Duvar gazetesi anlamında kullanılmıştır. Duvar gazetesi, genellikle az gelişmiş ülkelerde duvarlara ya da kent, kasaba ve köylerin önemli meydanlarında halkın görebileceği yerlere asılan ilkel gazete türüdür.

³¹ *Anadolu Gazetesi*, 8 Eylül 1934, İzmir, s.5.

³² Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1993’e)*, İstanbul, 1994, s.329; Faik Reşit Unat, “İlk, Orta, Yüksek Tedrisatımızın On senelik Bilançosu”, *Fikirler*, Sayı:100, 29 Teşrin-i Evvel 1933, s.3-36.

Türkiye’de köye uygun öğretmen yetiştirme fikri, Meşrutiyet yıllarına kadar gitmektedir. İkinci Meşrutiyet yıllarında İlköğretmen okullarının (Dârümuallimin) yoğun çabası sonucu Üsküp’te, Edirne’de, Manastır’da ve İstanbul’da çıkan eğitim dergilerinde, hattâ Osmanlı Meclis-i Mebusanı’nda köye uygun öğretmen yetiştirme fikri çeşitli şekillerde ileri sürülmüştür. İsmail Mahir Efendi, köylerden alınacak kız ve erkek çocukların köy öğretmeni olarak yetiştirilmelerini önermiş ve bu kısmen İzmir civarındaki Akmeşe Öksüzler Yurdu’nda uygulanmıştır. Ayrıca, Üsküp’te çıkan Yeni Mektep dergisinde “Öğretmen Çiftçiler, Çiftçi Öğretmenler” adlı bir makalede Köy Enstitüsü öğretmeni fikri daha o zamanlarda önerilmiştir. O dönemin aydınlarından Edhem Nejat, köy öğretmenlerinin doğrudan iş hayatı içinde köye hizmet etmek amacıyla yetiştirilmesini istiyordu³³. Cumhuriyet dönemiyle birlikte köy okullarına verilen önem daha fazla artmıştır. Özellikle de, köylünün ihtiyaçları göz önüne alınıp buna uygun eğitim-öğretim programlarının uygulanması üzerinde önemle durulmuştur.

1926 yılında çıkan Maarif Teşkilâtı Kanunu’nda, ilköğretmen okullarının yanı sıra bir de “Köy Muallim Mektepleri”nin kurulması kabul edilmişti. 1927-1928 öğretim yılında da Kayseri-Zencidere’de bir köy muallim mektebi kurulmuştur. Bu amaçla yine aynı öğretim yılında Denizli Erkek Öğretmen Okulu faaliyet göstermiştir. Diğer öğretmen okulları beş yıl iken, bu okullar üç yıllıktı. Buralardan mezun olanlara köyde, okulun yanında bir ev ve bahçelik verilecekti. Öğrenciyi köy hayatına hazırlamak için, Köy Enstitüleri’nde olduğu gibi, yan kuruluşlar da vardı³⁴.

1930’ların ortalarına gelindiğinde, ülkedeki yaklaşık 40 bin köyden 35 bininde okul yoktu. Nüfusunun % 80’den fazlası köylerde yaşayan bir ülke için bu, dramatik bir tablo idi. Bu tablo, Cumhuriyet hükümetlerini nicelik ağırlıklı Köy Eğitim Kursları, Köy Enstitüleri gibi denemelere yöneltmiştir. 1933-1934 yılı Ankara örneğine bakıldığında, bu vilayetin 1.137 köylünün ancak 172’sinde okul açılabilmiş, geri kalan 965 köy okuldan yoksun kalmıştı. Ülke genelinde ise 1934-35 ders yılı itibarıyla 40 bine yakın köyümüzün ancak 5 bininde öğretmen ve okul mevcuttu³⁵.

Mansur Tekin Bey, köylerin imarı ve köylülerin yetiştirilmesi adına ise şu hedefleri belirlemiştir:

- 1-Köylünün kazancını artırmak ve her ferde millî iktisattaki rolünü hatırlatmak.
- 2-Köylünün içtimaî seviyesini yükseltmek.
- 3-Köylüyü rejmi kavramış, vazifelerini yapar hele sokmak.
- 4-Köylüyü hurafelerden arınmış, mütekâmil bir insan haline sokmak.
- 5-Köylüyü ırkının ruhî vasıflarına malik mümtaz an’anelerine sadık bir Türk olarak yetiştirmek³⁶.

³³ Mustafa Ergün, *Öğretmen Yetiştirme Tarihimizde Köy Eğitimini Yetiştirme Kursları*, Öğretmen Okullarının 160. Yılı, Ankara, 2008, 69-77.

³⁴ Ergün, *a.g.e.*, s.69-77.

³⁵ Ergün, *a.g.e.*, s.69-77.

³⁶ *Anadolu Gazetesi*, 9 Eylül 1934, İzmir, s.5.

Bunları sağlamak için ise;

Radyo, gazete ve duvar gazetelerinin kullanılması,

Asker ocaklarında okuma-yazma bilmeyenlere okuma yazmanın öğretilmesi,

Meksika'da olduğu gibi köylere seyyar kılavuzların gönderilmesi,

Köylünün sıhhî ve iktisadî hayatına yol gösterecek seyyar sergilerin kurulması gerekmektedir.

Bu faaliyetlere Marmara, Ege, Akdeniz, Orta Anadolu'nun Ankara çevresinden başlanması gerekli görülmüştür. Bunun nedeni ise nüfusun bu bölgelerde daha yoğun olmasıdır³⁷.

Mansur Tekin Bey'in tezine bakıldığında, modern düşünen, ilerlemeyi kendisine hedef belirlemiş bir kişiliğin düşünceleri karşımıza çıkmaktadır. Mansur Tekin Bey özellikle gelişmiş ülkelerin sistemlerinden bahsetmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nde de benzer uygulamaların hayata geçirilmesi gerektiğini düşünmüştür. Dönemin önemli kitle iletişim araçları olan gazeteler, duvar gazeteleri ve radyonun kullanılması eğitimin modernleşmesinde önemli unsurlar olarak görülmüştür. Bu arada geçmiş dönemin yenileşme çalışmalarına yönelik eleştiriler getirmiştir. Özellikle Meşrutiyet'in yenileşme adına sadece bir gösterişten ibaret kaldığına, uygulamaların hayata geçirilemediğine işaret edilmiştir. Asker ocaklarının ve köylerin özellikle tedrisat işlerinde iyi kullanılması ve yapılacak tedrisat çalışmalarına nüfusun yoğun olduğu yerlerden başlanması, tezinin ana temasını oluşturmuştur.

Kongrenin bir başka ismi Maarif Vekâleti Mektepler Müzesi Müdürü İsmail Hakkı Bey'dir. İsmail Hakkı Bey'in ileri sürmüş olduğu görüşlerden öne çıkanı "mekteplere müzeciliği"dir. Bu çerçevede İsmail Hakkı Bey şu konulara değinmiştir: Mevcut durum, yapı ve sistem, ihtiyaçlara cevap veremediği zaman yıkılmaya mahkumdur. Geçmiş dönemlerdeki medrese eğitiminde olduğu gibi. Türkiye'de Cumhuriyet ile birlikte çok büyük yenilikler yapılmıştır. Fakat, özellikle talim ve terbiye konusunda eksiklikler mevcuttur. Bunu başarabilmemiz için mekteplere müze veya sergisini ortaya koymamız gerekmektedir. Çünkü mektep sergisi; iş, tecrübe, araştırma, öğrenci ve öğretmenin iç içe olduğu bir anlayıştır³⁸.

Mekteplerin en önemli sorunları ise dönem içerisinde fiziki şartların müsait olmaması, derslik, atölye, jimnastikhane, laboratuvar, oyun ve spor yerlerinin yetersiz ve eksik kalmasıdır. Ayrıca mevcut mekânlarda da araç-gereç yetersizliği görülmektedir. Örneğin hıfzıssıhha eğitiminin verildiği yerlerde mikroskop, harita, grafik gibi araç gereçler yoktur. Böyle bir ortamda verilecek eğitimin ise olumlu sonuçlar doğurmayacağı muhakkaktır. Bu eksikliklerin giderilmesi adına ise müfettişler ve bizzat tedrisatla alakalı kişiler sorumluluklarını yerine

³⁷ *Anadolu Gazetesi*, 13 Eylül 1934, İzmir, s.5.

³⁸ *Anadolu Gazetesi*, 16 Eylül 1934, İzmir, s.5.

getirmelidirler³⁹. Açıklamalardan anlaşıldığı üzere dönemin en önemli sorunları arasında, derslik yetersizliği, fizikî şartların iyi olmaması, ders araç-gereçlerinin eksikliği ve uygulamalı eğitimin yapılamamasıdır.

Kongrenin kadın öğretmenlerinden Balıkesir Necati Bey Mektebi öğretmeni Mediha Hanım'ın ileri sürmüş olduğu görüşler daha ziyade "ferdî ruhiyat" üzerine odaklanmıştır. Mediha Hanım'ın ileri sürmüş olduğu görüşleri şu şekilde özetleyebiliriz: Çocuk psikolojisi ve öğrenme psikolojisine önem veren öğretmenler yetiştirilmelidir. Çocuk okula giderken mutlu ve huzurlu bir şekilde gitmelidir. Öğrencilere öğretmenlerin kesinlikle önyargılı davranmaması gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmenler, öğrencilere "bu çocuk adam olmaz" nazarıyla değil, onlara güven ve sevgi ile yaklaşmalıdırlar. Diğer taraftan her öğretmenin öğrenciyle irtibatının farklı olması mümkündür⁴⁰.

Mediha Hanım, çocuğun kişiliğinin oluşumunda rol oynayan faktörleri ise şöyle açıklamıştır: Kişiliği etkileyen en önemli unsurlardan birisi ailedir. Çocuk aile içerisindeki duygusallığa bağlı olarak kişiliğini geliştirir. Sağlam bir kişilik oluşturulması isteniyorsa sağlam bir aile yapısının olması da şarttır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde büyük çoğunlukla aile içerisinde sıkıntı yaşayan bir bireyin zaman içerisinde kişilik problemleri yaşadığı gözlemlenmektedir. Bunun yanında kişiliğin kazanılmasında sosyal ve çevresel faktörler önemli rol oynamaktadır. Özellikle çocuğun gelişim ve ergenlik döneminde çevresel faktörlerden olumlu veya olumsuz yönde etkilendiği bilinen bir gerçektir.

Çocuklarda sağlıklı bir benlik duygusu oluşturmak eğitimin temel amacı olmalıdır. Bunu yaparken de çocuklara fert ve cemiyet duygusunun verilmesi ihmal edilmemelidir. Çocuğun hayatındaki olumsuz olayların nedenleri bilinirse çocuğa yardımcı olunabilir. Bunun için öğretmenin öğrencilerini çok iyi tanınması gerekmektedir. Bu çerçevede çocuğun aile yapısını irdelemek gerekmektedir. Çocuk hangi ortamda neşet etmişse, ona bakmak lazımdır. Örneğin yalanın konuşulduğu bir aile ortamından gelen çocuğun çok dürüst olmasını beklemek yanlış olur. Bu açıdan mutlaka çocuklarla ilgili çalışmalar kontrol edilmeli, öğretmenlerin yaptığı rehberlik çalışmaları teftişler ve kontroller sırasında değerlendirilmelidir⁴¹.

Mediha Hanım'ın konuşması değerlendirildiğinde, eğitimde rehberlik ve çocuk psikolojisinin önemi ve bu yönde Türk eğitim sisteminde görülen eksiklikler ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan öğretmenlerin öğrencisini tanınması ve rehber olma rolü, "iyi bir yurttaş" yetiştirmenin temel unsurları olarak görülmüştür.

İstanbul ilk tedrisat müfettişlerinden Muslihittin Ali Bey'in kongrede tartıştığı konu ise Türkiye'deki "ecnebi ekalliyet (azınlık)" okullarında verilen ya da

³⁹ *Anadolu Gazetesi*, 17 Eylül 1934, İzmir, s.5.

⁴⁰ *Anadolu Gazetesi*, 19 Eylül 1934, İzmir, s.2.

⁴¹ *Anadolu Gazetesi*, 20 Eylül 1934, İzmir, s.5; *Anadolu Gazetesi*, 21 Eylül 1934, İzmir, s.4.

verilmeyen Türk dili ve kültürü üzerinedir. Azınlıklar ile ilgili durumu ele alırken de Lozan Antlaşması'ndaki ilgili maddelere⁴² temas etmeyi gerekli görmüştür.

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde ulus-devlet projesi temel alınmıştır. Türk dilini ve Türk kültürünü korumaya yönelik kanunlar ve yasalar buna göre teşkil edilmiştir. Muslihittin Ali Bey konuşmasında bu konularla ilgili şunlara değinmiştir: Bu okulların Türk diline ve kültürüne olumsuz etkileri muhakkaktır. Özellikle İstanbul'daki bu tür okullar, İzmir'deki okullara göre daha fazla olumsuz etki yapmaktadır. Bu okullarda Türk dili ve kültürüne önem verilmemektedir. Nedeni ise okutulan Türkçe ders saatinin az olmasıdır. Ayrıca, buralar için daha anlaşılır kitapların düzenlenmesi gerekmektedir. Türk çocuğunun, yani anadili Türkçe olan çocukların bile anlamakta zorlandığı bir müfredat ve dil kullanılması neticesinde buradaki öğrenciler Türk dili ve kültüründen soğumaktadırlar⁴³.

Muslihittin Ali Bey'e göre azınlık okullarında görev yapan öğretmenlerin de iyi seçilmesi gerekmektedir. İyi yetişmiş, alanına hakim öğretmenler, bu okullarda görevlendirilmeli ve Türk dili ve kültürünü sevdirek derslerini işlemelidirler. Mevcut müfredat programları da yeniden düzenlenmeli ve azınlık okullarında Türk dili ve kültürü daha iyi bir içerikle sunulmalıdır. Bunlar olmadığı için Rumlar, Ermeniler, Musevilerin kültürümüzden ve dilimizden bir şeyler öğrenemeyecekleri kesindir. Bunların teftişlerinin yapılması ve kontrol edilmeleri de bu bakımdan hayli önemlidir⁴⁴.

Muslihittin Ali Bey azınlık okullarının olumsuz tavrını ise, mevcut dönem içerisinde bu okulların takibinin iyi yapılmaması ve Türkçe ve Türk kültürüne pek önem verilmemesi olarak göstermiştir. Buna sebep olarak da, bu okulların kendi yapılarının yanında Türk eğitim sisteminin eksiklikleri görülmüştür. Bu eksikliklerin başında ise müfredat ve ders kitaplarının içerik bakımından uygunsuzluğu ve buralarda görev yapanların özellikle de Türkçe öğretmenlerinin yetersizliği gelmektedir.⁴⁵

Kongreye İzmir'den katılan Emin Bey'in konuşması ise "Toplu Tedris ve İş Esasları Bakımından Mekteplerin Bugünkü Durumu" hakkındadır. Konuşmasında şu hususlara değinmiştir: "*Müfredat programları çocuğun inkişafına uygun olarak hazırlanmalıdır. Çocuğun bulunduğu muhitle alakadar olan, ilmin, psikolojinin,*

⁴² Lozan Barış Antlaşması; İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Yunanistan, Romanya, Sırp-Hırvat-Sloven Devleti ile Türkiye arasında 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanmış ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin uluslararası planda kuruluşunu belgeleyen bir metin olmuştur. Türkiye, azınlık haklarını içeren iki antlaşma imzalamıştır: 1923 Lozan Antlaşması ve 1925 Türk-Bulgar Dostluk Antlaşması. Türkiye'nin azınlık olarak kabul ettiği gruplar, 1923 Lozan Antlaşması ile belirtilen gayrimüslimler, yani Ermeniler, Museviler ve Rumlardır. Lozan Antlaşması'nın 37-45. Maddeler arasında, gayrimüslim azınlıklara diğer vatandaşlarla aynı haklara sahip olma ve dillerini, kültürlerini, geleneklerini sürdürme hakkı tanınmıştır. Azınlıkların bu haklara ulaşması için de resmi makamlara yükümlülükler getirilmiştir. Hakan Taşdemir & Murat Saraçlı, *Avrupa Birliği ve Türkiye Perspektifinden Azınlık Hakları Sorunu, Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt:2, No: 8, 2007, s. 25-27; Naz Çavuşoğlu, *Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Azınlık Hakları*, Bilim Yayınları, 1999, s. 67.

⁴³ *Anadolu Gazetesi*, 25 Eylül 1934, İzmir, s.4.

⁴⁴ *Anadolu Gazetesi*, 26 Eylül 1934, İzmir, s.4.

⁴⁵ *Anadolu Gazetesi*, 27 Eylül 1934, İzmir, s.4.

ileri düzeydeki icaplarına uyarak tecrübeler, uygulamalar yapabilmeye müsait olmalıdır. Program millî olmalı; çocuğun ihtiyaçlarına cevap verebilecek, cemiyetin özelliklerini yansıtacak şekilde olmalıdır... Sınıf devreleri arasında konu bütünlüğü yoktur. Son iki sınıfın müfredat programı ise çok ağırdır. Muallimler tembeldir. Plan ve programlarını güncellememektedirler. Aynı plan ve programı bir sonraki öğrencilere de uygulamaktadır. Şartların değişmesine aldırış etmemektedirler. Bir araya gelip toplantılar düzenleyerek görüş alış-verişinde bulunmamaktadırlar... Sadece uzaktan öğreten mekteplerin yerine, gösteren, yaptırın ve yaşatan mektep modeli ön plana çıkmalıdır. Fakat mevcut toplu öğrenmede bu pek mümkün görülmemektedir. Bunun için iki kişilik sınıflarda dört kişinin oturmaması, derslik sayılarının arttırılması ve kaliteli muallimlerin yetişmesi gerekmektedir. Öğrencilere nitelikli eğitim verilmelidir. Yani öğretilecek konular, dersler, programlar vs. öğrenen bireyi bir şeyler üretebilir konuma getirmelidir. Bir meslek sahibi yaparak maddi olarak meslek eğitiminin güçlenmesini sağlamalıdır.”⁴⁶

Emin Bey’in anlatımına göre dönemin eğitim sistemi ciddi eksiklikler içermektedir. Sınıf ortamlarının kalabalık olması, öğretmenlerin üretken olmaması, teorik öğrenmeye dayalı eğitimin yaparak ve yaşayarak öğrenme yöntemlerine dayandırılmaması bu eksikliklerden bazılarıdır. Müfredatın bireyi eğitecek duruma getirmekten uzak olması ise diğer bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir⁴⁷.

Kongrenin Küçük Menderes Havzası müfettişlerinden Sabri, Neşet ve Hüseyin beylerin ileri sürmüş oldukları görüşler dikkat çekici niteliktedir. Özetle Sabri, Neşet ve Hüseyin beylerin görüşleri şöyle verilebilir: “Köy mektepleri köylünün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmelidir. Öğrenciler beş yıl yerine köylerde 3 yıl eğitim almakta; bu da işe yarayacak bilgi donanımına sahip olmadan okuldan ayrılmalarına neden olmaktadır. Köylerde muallim eksikliği vardır. Mevcut muallimlerin özellikle ekonomik ve sosyal şartları iyileştirilmelidir... Tedrisat işleri planlanırken bölgesel, yerel faktörleri düşünmek gerekir. Her bölgenin, yörenin ortak özellikleri düşünülerek ona göre plan ve program hazırlanmalıdır. Ayrıca bu doğrultuda köy muallimleri de bulunduğu bölge ile ilgili teknik bilgi ve donanıma sahip olmalıdır. Yani bir bölgede ziraat, tarım yapıyorsa muallimin o tarımsal faaliyetle ilgili ön bilgileri bulunmalıdır. Böylelikle gittiği yerde köylülere kılavuzluk, rehberlik yapabilir...”⁴⁸

Sabri, Neşet ve Hüseyin beylerin ileri sürdüğü görüşler, köylerde ciddi anlamda öğretmen açığının olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca mevcut öğretmenler de köylünün ihtiyaçlarına cevap verecek donanıma sahip değildir. Onlara göre sabit bir programın olmaması, plan ve program hazırlanırken bölgesel ihtiyaçların dikkate alınmaması ve köy öğretmenlerinin ekonomik ve sosyal yönden sıkıntı içinde bulunması, çözülmesi gereken başlıca sorunlardır⁴⁹.

⁴⁶ Anadolu Gazetesi'nin 30 Eylül, 1 ve 2 Ekim 1934 tarihli nüshaları.

⁴⁷ Anadolu Gazetesi, 3 Ekim 1934, İzmir, s.4.

⁴⁸ Anadolu Gazetesi, 7 Ekim 1934, İzmir, s.4; Anadolu Gazetesi, 7 Ekim 1934, İzmir, s.4.

⁴⁹ Anadolu Gazetesi, 9 Ekim 1934, İzmir, s.4.

Kongre üyelerinden Eyüp Hamdi Bey'in üzerinde durduğu tezin esasları "Terbiye Danışma Heyetleri" hakkındadır. İzmir Ödemiş Orta Mektebi öğretmenlerinden olan Eyüp Hamdi Bey'in dikkat çektiği hususlar ise şöyledir⁵⁰: Terbiye Danışma Heyetleri gençliğe imkânları ölçüsünde yardım etmeye çalışmaktadır. Örnek verilecek olursa, Viyana'da bu heyetlerden 34 tane bulunmaktadır. Bunların hepsi tek bir merkeze bağlıdır. Bu danışma merkezlerindeki görevliler, çocuklarla görüşmekte ve özel olarak ilgilenmektedirler. Mahrem konularda birebir görüşmeler esas alınırken, genel görüşmelere aile ve öğretmenler de katılabilmektedirler. Ailelerin bu heyetlerle işbirliği yapması esas olarak kabul edilmiştir⁵¹. Türk eğitim sisteminde Danışma Heyetlerinin eksikliği çözülmesi gereken hususların başında gelmektedir.

Eyüp Hamdi Bey'e göre, Terbiye Danışma Heyetleri, bireyin toplum içerisinde müspet bir fert olarak yetişmesine rehberlik etmekte ve çalışmalarını okulun görevini yerine getirmesine yardımcı olmaktadır. Farklı yanı ise okulda daha çok camiaya dönüklük esas iken, Terbiye Danışma Heyetlerinde birey esas alınmıştır. Dolayısıyla Türkiye'de de böyle heyetlerin kurulması ve bu heyetlerin çalışmalarının teftiş edilmesi, Türk eğitim sisteminin gelişimi açısından elzem görülmüştür⁵². Eyüp Hamdi Bey'in kongre gündemine taşıdığı -bugünkü anlamda- psikolojik danışmanlık ve rehberlik merkezlerinin açılması fikri, 1930'ların Cumhuriyet Türkiye'sinde modern eğitimin gelişimi açısından düşünce düzeyinde de olsa- önemli adımların atıldığını göstermektedir.

C-Sonuç

Cumhuriyet dönemi ile birlikte Türk Eğitim Sistemi'nin yapısında olumlu yönde birçok değişikliğin olduğu tespit edilmiştir. 1934 yılında İzmir'de yapılan Tedrisat Müfettişleri Kongresi'nde dönemin eğitim-öğretim konusundaki eksiklikleri ele alınmış ve bunların giderilmesi adına yapılacak çalışmalar tartışılmıştır.

Köylünün eğitimi, dönemin genel anlayışına paralel olarak ele alınan sorunların merkezinde yer almıştır. Çünkü her alanda kalkınma hedefleniyorsa, bu işe köylerden başlanılmalıydı. Bu düşünceden hareketle köylünün refah seviyesinin yükseltilmesi, köy işleri için gerek duyulan teknik donanıma sahip olunması ve bu konularda köylünün eğitilmesinin gerekliliği, üzerinde durulan temel konulardan olmuştur. Bunun için de köy duvar gazetelerinin çıkarılması, çeşitli yetiştirme kurslarının açılması ve bunların denetlenmesi önemsenmiştir. Bunun için de Avrupa ve diğer gelişmiş medeniyetlerin örnek alınması önerilmiştir. Bu bakımdan, köylünün mevcut yeni rejimi kabullenecek tarzda eğitilmesi ve "Cumhuriyet'e bağlılık" anlayışı kongrenin ana unsurlarını oluşturmuştur.

Müfettişler kongresinde ortaya konulan hususlara bakıldığında, çocuk ve öğrenme psikolojisinin dönemin eğitim-öğretim sisteminde aksayan, göz ardı edilen unsurlar olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin çocuk ruhuna

⁵⁰ *Anadolu Gazetesi*, 10 Ekim 1934, İzmir, s.4.

⁵¹ *Anadolu Gazetesi*, 10 Ekim 1934, İzmir, s.4, 5.

⁵² *Anadolu Gazetesi*, 12, 16-17 Ekim 1934, İzmir, s.4.

hitap etmeyi kavrayacak eğitimi almaları önerilmiştir. Zira bireysel eğitim modeli üzerinde durulmaması, yapılan denetim ve teftişçe de tespit edilen büyük bir eksiklikti.

Dönemin eleştirilen yanlarından biri de, eğitim sistemi içerisinde yer alan azınlık okullarının müfredat programı, ders kitaplarının içeriğinin yoğunluğu ve buralarda görev yapan Türkçe öğretmenlerin yetersizliğidir. Bu ise Türk dilinin ve kültürünün azınlıklar tarafından öğrenilmesi noktasında görülen önemli eksiklikler olarak değerlendirilmiştir.

Müfredat programlarının yoğunluğu, öğrenciyi hayata hazırlamaktaki yetersizliği, mevcut öğretmenlerin kendilerini geliştirme konusundaki ataleti, okul ve derslik sayısının yetersizliği gibi tartışılan sorunlar, eğitim-öğretim meselesinin etraflı bir şekilde ele alındığını göstermektedir.

Sonuç itibariyle, toplumun gelişimi ve kalkınmasında eğitimde teftiş büyük önem atfeden 1930'ların Cumhuriyet yönetimi, eğitim sistemi ve sorunlarını esaslı bir şekilde tartışmış, çağın gereklerine uygun olarak bireysel ve toplumsal ihtiyaçları öne alarak bunu hayata geçirmeye çalışmıştır.

D-Kaynakça

I-Gazete

Anadolu Gazetesi, 2 Eylül -16 Ekim 1934, İzmir.

II-Kitaplar ve Makaleler

Akyüz, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1982'ye)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:114, Ankara, 1982.

Akyüz, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1993'e)*, Kültür Koleji Yayınları, İstanbul, 1994.

Altıntaş, Rasim, *Liselerde Kurum Teftişi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), A.Ü. Eğitim Fakültesi, Ankara, 1980.

Aslan, Battal, *Eğitim Yönetimi*, Ankara, 1990.

Aydın, Mustafa, *Çağdaş Eğitim Denetimi*, İM. Araştırma Yayın Danışmanlık A.Ş., Ankara, 1986.

Aytekin, Halil, *İttihat ve Terakki Dönemi Eğitim Yönetimi*, G.Ü. Yayınları, Yayın No:20, Ankara, 1991.

Başar, Hüseyin, *Eğitim Denetçisi, Rollerini-Yeterlikleri-Seçilmesi-Yetiştirilmesi*, Pegem Yayınları, Ankara, 1993.

Bursalıoğlu, Ziya, *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, Pegem Yayınları, Yayın No:9, Ankara, 1994.

Çavuşoğlu, Naz, *Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Azınlık Hakları*, Bilim Yayınları, 1999.

Ergün, Mustafa, *Öğretmen Yetiştirme Tarihimizde Köy Eğitimci Yetiştirme Kursları, Öğretmen Okullarının 160. Yılı*. Ankara 2008.

- Heater, Derek, *Yurttaşlığın Kısa Tarihi*, Çev: Meral Delikara Üst, İmge Kitabevi, Ankara, 2007.
- Koçer, H. Ali, *Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu*, Ankara, 1987.
- Kodaman, Bayram, *Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi*, İstanbul, 1980.
- McKean. R. & Miles H.H., *The Supervisor, Prentice Hall of India*, New Delhi, 1964.
- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Raporu, Ankara, 1973.
- Parla, Taha, *Türkiye’de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları (Kemalist Tek-Parti İdeolojisi ve CHP’nin Altı Ok’u)*, Cilt:3, İletişim Yayınları, İstanbul, 1995.
- Sağlam, Emin, *Eğitimde Teftiş ve Teknikleri*, 2. Baskı, Gül Yayınevi, Ankara, 1985.
- Su, Kamil, *Türk Eğitiminde Teftişin Yeri ve Önemi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1974.
- Taşdemir Hakan & Saraçlı, Murat, *Avrupa Birliği ve Türkiye Perspektifinden Azınlık Hakları Sorunu*, Uluslararası Hukuk ve Politika, Cilt.2, No: 8, 2007.
- Taymaz, Haydar, Teftiş (Kavramlar, İlkeler, Yöntemler), A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:113, Ankara, 1982.
- Türkyılmaz, Şevket, *Teftiş Tekniği*, Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü, Teksir, Ankara, 1966.
- Unat, Faik Reşit, “İlk, Orta, Yüksek Tedrisatımızın On Senelik Bilançosu”, *Fikirler*, Sayı:100, 29 Teşrin-i Evvel 1933, s. 3-36.
- Üstel, Füsun “*Makbul Vatandaş’ın Peşinde; II: Meşrutiyet’ten Bugüne Vatandaşlık Eğitimi*”, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004.
- Vahapoğlu, M. Hidayet, *Osmanlıdan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okullar*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1990.
- Yılmaz, Muhsin, *Sistemci Yaklaşımın Felsefe ve Eğitim Görüşleri Açısından Türk Eğitim Sisteminin Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1997.

E.Ekler

Yayıncılık No
No. 5954

Pazaritesi
3

EYLÜL 1934

ANADOLU

İstanbul'da hergün sabahları çıkar akşam gazetesidir. Fiyatı 25 kuruş

Türk Mühendisleri
Nafia Vekili "Memleket İmarı Hususunda Kendilerinin Vazife Bekleniyor", Diyor.

Vergi Kanunlarında Tadilat Var.

Zavallı Bulgarların Kurdıkları Hayaller

Bizden Trakya'yı İstiyorlarmış?!

Bulgaristan Devletinin Emniyeti İçin Şiddetli Tedbirler Alıyor ve Birçok Yeni Kanunlar Çıkartıyormuş.

Sofya 1 (A.Ş.) - Bildiğimiz devletin emniyeti hakkında ayrı ayrı bir kanunla devletin emniyetine veya başka bir kanunla devletin emniyetine veya başka bir kanunla devletin emniyetine...

Şerif Koca Bey

Her kanunların bu kadar yarıncı çıkartılması herhalde devletin emniyetini tehlikeye düşürmüştür. Bu kanunların çıkartılması...

19 Eylül Tarihi Gazi Günüdür.

Her Tarafın Güreş Mücadeleleri Yapılacak.

Rabat'taki Hareketler, geçen sene 19 Eylül tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen yarışmalar her tarafın güreş mücadeleleri olacaktır.

Türkiye Halkı, emniyetini 19 Eylül günü için emniyetini 19 Eylül günü için emniyetini...

M. Esat Bey

M. Esat Bey'in Konferansları... Konferanslarda konuşmak olan M. Esat Bey'in konferansları...

İlk Tedrisat Müfettişleri Kongresi Dün Toplandı

Vali Kâzım Paşa Bir Nutukla Muallimin Rolünü Anlattı.

İstanbul'da dün toplanan ilk tedrisat müfettişleri kongresi, Vali Kâzım Paşa'nın bir nutukla muallimin rolünü anlattığı...

Vali Paşa

Vakıfların 1934 yılında ilk tedrisat müfettişleri kongresi, Vali Kâzım Paşa'nın bir nutukla muallimin rolünü anlattığı...

Fehmi Beylerin El Çektirildi.

Tabakat Devamda

Mehmedî Beylerin el çektirildiği tabakat devamında, Fehmi Beylerin el çektirildiği...

Mehmedî Beylerin el çektirildiği tabakat devamında, Fehmi Beylerin el çektirildiği...

Kâthaya'nın Kurtuluşu.

Kâthaya'nın kurtuluşu, Kâthaya'nın kurtuluşu...

Kâthaya'nın kurtuluşu, Kâthaya'nın kurtuluşu...

Paristeki Hava Manevraları Ne Netice Verdi?

Paristeki hava manevraları, Paristeki hava manevraları...

Paristeki hava manevraları, Paristeki hava manevraları...

Ek 1: 3 Eylül 1934 tarihli Anadolu gazetesi Birinci Tedrisat Müfettişleri Kongresi haberini ilk sayfasında veriyor.

552

